

OPERACE TETŘEV

Po porážce povstaleckých vojsk na Slovensku se nacisté rozhodli vypořádat rovněž s partyzánským hnutím na území Moravsko-slezských Beskyd. Připravovaná operace se měla stát nejrozsáhlejší pátrací akcí v dějinách Protektorátu Čechy a Morava mimo období tzv. heydrichiády v roce 1942. Určený prostor, v němž chtěli Němci definitivně zlikvidovat 1. čs. partyzánský oddíl Jana Žižky a další skupiny, byl ohraničen těmito místy: Frenštát pod Radhoštěm – Kunčice pod Ondřejníkem – Čeladná – Frýdlant nad Ostravicí – Ostravice – Šance – Hutě pod Smrkem – Staré Hamry – Bílá – Horní Pindula – Prostřední Bečva – Dolní Bečva – Rožnov pod Radhoštěm. Do akce se zapojila 540. pěší divize wehrmachtu a velké množství příslušníků pořádkové a bezpečnostní policie.

Dům Oldřicha Machandra v Čeladné, kde se 3. 11. 1944 zraněný por. J. Ušiak v obklíčení zastřelil.

Na její přípravu přijel do Brna osobně dohlížet státní ministr pro Čechy a Moravu SS-Obergruppenführer Karl Hermann Frank. Začátek operace, která měla krycí název Auerhahn („Tetřev“), byl určen na 16. listopad 1944.

Toto rozsáhlé tažení proti partyzánum v Beskydech skončilo 22. listopadu 1944 v podstatě fiaskem.

Ani při nasazení 12 000 příslušníků německé branné moci a SS, 700 mužů Operačních oddílů I (Ruhssam) a II (Burger), 320 mužů oddílu zvláštního určení č. 1, 9 a 24 a vybraných úředníků brněnského gestapa nebylo dosaženo předpokládaného výsledku. Výsledkem bylo 8 zastřelených a 4 zajatých partyzánů (zatčeno bylo dalších 13 civilních osob), stejný počet mrtvých ovšem

Ján Ušiak

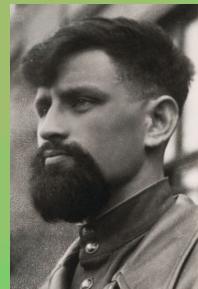

Narodil se 5. 10. 1914 v Budinej, později se s rodiči přestěhoval do Bakty u Rimavské Soboty na Slovensko. Základní vojenskou službu vykonal v letech 1936-1938 v čs. armádě. Po záboru území jižního Slovenska horthyovským Maďarskem musel J. Ušiak v roce 1941 narukovat do maďarské armády a s ní se zúčastnit tažení proti SSSR.

V lednu 1942 přešel k sovětským partyzánům a později, již jako příslušník 1. čs. armádního sboru, prodělal speciální výcvik ve středisku UŠPH (Ukrajinský štáb partyzánského hnutí) ve Svjatošinu u Kyjeva a byl určen velitelem organizátorského paradesantu, který byl v srpnu 1944 vysazen na Slovensko.

Po své smrti 3. 11. 1944 byl pochován v Čeladné, kde první velitel 1. čs. partyzánského oddílu Jana Žižky odpočívá dodnes.

Dajan Bajanovič Murzin

Narodil se v roce 1921 v obci Starije Balykly v Baškirské autonomní sovětské socialistické republice v tehdejším Sovětském svazu.

Původně se vyučil soustružníkem, v roce 1940 narukoval do Rudé armády. Po vpádu německých vojsk do SSSR v roce 1941 působil v partyzánském hnutí v Sumské oblasti, na Donbase, v Moldavsku nebo v Oděse.

Z rozkazu UŠPH byl pověřen funkcí náčelníka štábu organizátorského desantu por. J. Ušiaka a v jeho druhém sledu seskočil v noci z 30. na 31. srpna 1944 na Slovensku u Sklabiny.

Po Ušiakově smrti 3. listopadu 1944 převzal velení 1. čs. partyzánského oddílu (později brigády) Jana Žižky.

Po válce absolvoval právnický institut a od roku 1950 byl pracovníkem prokuratury a ministerstva spravedlnosti (od roku 1970) v rodném Baškirsku. Za svoji bojovou činnost za 2. světové války obdržel Řád rudé zástavy, Řád rudé hvězdy, Čs. válečný kříž 1939, Řád SNP I. třídy.

Poděkování:

Jan Břečka
Marie Hrošová
Petr Tryščuk
Martin Stárek
Marek Skřípský
Ondřej Růžička

JUREK

Muzeum
Beskyd

MINISTERSTVO OBRANY

Vytiskeno
za finanční
podpory

Partyzánská obec
Čeladná

SUMMARY

 1st Czechoslovak Partisan Brigade of Jan Žižka: Created on two paratroopers from Soviet Union supporting Slovak National Uprising, after the fall of Uprising they were given orders to move their operational area to Moravia through well guarded Slovakia-Protektorat Bohemia and Moravia border.

Unit commander was Lt. of 1st Czechoslovak Army Corps in USSR Ján Ušiak and Chief-of-Staff Red Army Capt. Dayan Boyanowitch Murzin.

German occupational authorities formed special task force, consisting of Wehrmacht, SS, Schutzpolizei, GeStapo units and special anti-guerilla commandos, to fight and eradicate underground movement and specially partisan groups in the area of Moravian-Silesian Beskydy mountains bordered with towns in action codename "Auerhann" (Capercailzie). Even after enormous effort and deployment of over 13000 soldiers and policemen and capital punishments for arrested partisans and their supporters, their goal was not reached. There were only 8 partisans killed, 4 captured and 13 other civilian persons arrested. German casualties were similar. Although partisan's staff dugout was discovered, the brigade commander Lt. Ušiak chose to shoot himself in encirclement and his deputy Capt. Murzin was seriously wounded, rest of the Brigade escaped and later with the help of WOLFRAM group continued in resistance against the enemy. SS-Obergruppenführer Müller admits in his final report that: ...due extraordinary flexibility and great knowledge of the area, members of (partisan) group could flee out of the "pot"..... Later the Brigade regrouped and continued in fighting in the area of Middle Moravia.

Informační skládačku zpracoval a vytiskl:

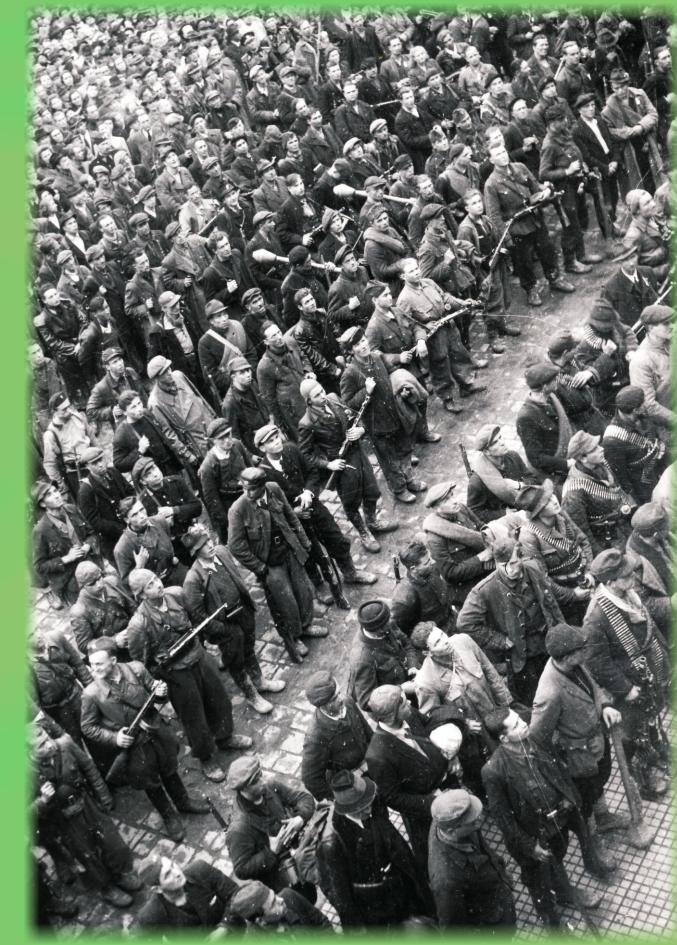

Vlastenecký klub

Kunčice p. Ondřejníkem 114, 739 13
mob: 777 103 532
informace@v-klub.cz www.v-klub.cz

<http://odboj.v-klub.cz>

1. československá partyzánská brigáda Jana Žižky

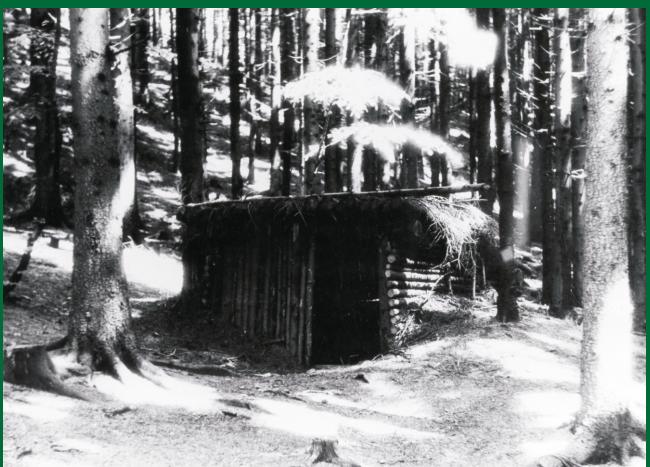
Na podzim roku 1944 se začal ze Slovenska do oblasti Moravskoslezských Beskyd probíjet 1. čs. partyzánský oddíl Jana Žižky.

Jeho základ tvořil 21členný organizátorský výsadek ze Sovětského svazu, který seskočil na konci srpna 1944 ve dvou sledech v prostoru slovenské obce Sklabiňa nedaleko Martina.

Velitelem desantu a předpokládané partyzánské jednotky byl určen poručík 1. čs. armádního sboru Ján Ušiak, náčelníkem štábku kapitán Rudé armády Dajan Bajanovič Murzin. Výsadek, který se v krátké době početně rozrostl, aktivně zasáhl do bojů ve Slovenském národním povstání, ale již 5. září obdržel rozkaz Ukrajinského štábku partyzánského hnutí (UŠPH) přesunout bojovou činnost na Moravu. V této době byl samotnými partyzány vybrán název oddílu podle slavného českého husitského vojevůdce z 15. století. Po dvou neúspěšných pokusech o přechod moravsko-slovenských hranic se oddíl rozdělil na několik částí. První, asi šedesátičlenné skupině v čele s kpt. Murzinem se podařilo přejít v noci z 28. na 29. září 1944.

Stanovištěm Murzinovy skupiny se stala kóta Magurka v masivu hory Kněhyně. Během krátké doby došlo ke kontaktu mezi partyzány a příslušníky čs. výsadkové skupiny WOLFRAM, která byla pod velením kpt. Josefa Otiska vysazena do stejného prostoru o dva týdny dříve. Přechod další velké skupiny s velitelem por. J. Ušiakem se uskutečnil v noci z 15. na 16. října 1944. Na Slovensku zůstala část partyzánů a většina slovenských parašutistů. Na začátku října se ovšem v Beskydech objevila další partyzánská skupina – šlo o sovětský zpravodajský výsadek I. ukrajinského frontu pod velením kpt. A. J. Niščimanka (krycí jméno Bělavskij).

Rozmach partyzánského hnutí nemohl uniknout pozornosti nacistického bezpečnostního aparátu. Počátkem roku 1944 došlo k rozdělení kompetencí v boji proti „banditům“ na území Protektorátu Čechy a Morava,

Bunker na Bečvách v lese "Malinové", kde se ukrývali odbojáři a partyzáni během nacistické razie v Beskydech v listopadu 1944.

Příslušníci organizátorského desantu por. Jána Ušiaka (stojící 5. zprava) před odletem na Slovensko, srpen 1944.

který měla provádět německá pořádková a bezpečnostní policie. Prvním speciálním útvarem, nasazeným v květnu 1944 v oblasti severovýchodní Moravy, se stal Operační oddíl (Einsatzkommando) Miethe se sídlem štábku ve Frýdku, který byl tvořen deseti stíhacími oddíly (Jagdkommandos). V srpnu došlo k posílení stavu o rotu 21. policejního pluku SS a toto nové uskupení o sile 350 mužů s operační základnou v Rožnově pod Radhoštěm bylo nazváno Einsatzkommando Ruhsam.

Po vypuknutí Slovenského národního povstání v srpnu 1944 museli nacisté provést další opatření, aby uzavřeli moravsko-slovenské hranice a zamezili rozšíření povstaleckých bojů do českých zemí. Postupně byly proto zřizovány další jednotky bezpečnostní policie, zejména Oddíly ke zvláštnímu určení.

Na podzim operovaly na severovýchodní Moravě již tři takové útvary. Na přelomu září a října 1944 se hlavní oblastí partyzánské činnosti staly Moravskoslezské Beskydy.

Po vyhodnocení všech informací (zprávy konfidentů, výpovědi dopadených osob, hlášení policie a četnicků) připravil proto „Štáb pro potírání band“ (Bandenbekämpfungsstab) velkou protipartyzánskou akci.

Ráno 22. října 1944 došlo na Trojáčce k prudkému boji mezi přesilou německých bezpečnostních sil a 1. čs. partyzánským oddílem Jana Žižky. Přes značné ztráty, zejména materiální (zbraně, střelivo, potraviny, trhaviny), se partyzánům podařilo ustoupit, jejich základna však byla vyhozena do povětří pancérovými pěstmi a vypálena. Po boji s německými jednotkami se část roztroušeného Ušiakova oddílu objevila v tábore WOLFRAMU na Samčance. Kpt. J. Otisk se svými druhy poskytli partyzánům útočiště, aby mohli ošetřit raněné a nabrat nové síly.

Na přelomu října a listopadu 1944 se situace v Beskydech stávala čím dál neúnosnější. Nacisté nepolevovali v úsilí rozbit 1. čs. partyzánský oddíl Jana Žižky a pomocí konfidentů, vydávajících se za

představitele ilegální komunistické skupiny z Moravské Ostravy, se jim podařilo 2. listopadu 1944 vylákat štáb oddílu na schůzku u Čertova mlýna. Než k ní ale došlo, byli partyzáni napadeni hlídkou německého oddílu pro zvláštní určení. V přestřelce byli zraněni oba velitelé oddílu – por. J. Ušiak nalezl úkryt u O. Machandra v Čeladné, ale když byl dům nazítří, 3. listopadu, obklíčen, spáchal sebevraždu. Zraněného kpt. Murzina ukrývali několik týdnů místní obyvatelé v malé zemljance na úpatí Magurky mezi Ráztkou a Znajkou. Ihned po přestřelce u Čertova mlýna zorganizoval štáb Einsatzkomanda Ruhsam pátrací akci v širokém okruhu. Ráno 3. listopadu 1944 vyrazilo celé ZbV-Kommando z Holešova spolu s četou 11. roty policejního pluku SS do terénu. Během dopoledne se jim podařilo vypátrat štábní bunkr oddílu Jana Žižky na Kněhyni a po prudkém boji ho zničit. Tato akce však byla teprve začátkem rozsáhlého protipartyzánského tažení. Další formou protipartyzánského boje byla metoda zastrašování obyvatelstva. Již 3. listopadu 1944 vydal K. H. Frank velitelům bezpečnostní policie na východní Moravě rozkaz, aby byli zajatí partyzáni nebo jejich pomocníci veřejně popravováni a jejich těla zůstala viset 48 hodin pro výstrahu. V následujících dnech proběhly takovéto veřejné exekuce v obcích Zubří, Ostravice, Růžďka, Prostřední i Dolní Bečva, Poličná, Kunovice, Čeladná a Velké Karlovice a zemřelo při nich 24 českých, moravských a slovenských vlastenců.

Štáb 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky v roce 1945. Stojící v horní řadě zleva: V. G. Remennyj, V. P. Nastěnko, N. T. Pěrkusov, P. F. Buďko, D. B. Murzin, K. V. Arzamascev a P. V. Moskalenko. V dolní řadě zleva V. D. Bek, Vasilij zvaný "maršál" a G. T. Filimov.